

INGEN REVOLUSJON. Det er villedende å omtale Ida-fossilet som «The missing link».

«Ida» er oversolgt

Kronikk

TROND AMUNDSEN

professor i biologi, NTNU Trondheim

IVAR FOLSTAD

professor i biologi, Universitetet i Tromsø

JARL GISKE

professor i biologi, Universitetet i Bergen

TØRE SLAGSVOLD

professor i biologi, Universitetet i Oslo

NILS CHR. STENSETH

professor i biologi, Universitetet i Oslo

«Forandre alt». Ida-fossilet av *Darwinius masillae*, en 47 millioner år gammel primat, har nylig gitt norsk forskning mer internasjonal oppmerksomhet enn trolig noe annet forskningsresultat gjennom tidene. I media verden over har fossilet blitt lansert som «the missing link», en vinkling som ligger snublende nær når fossilet presenteres som «The Link» på pressekonferanse, nettsted, film og bok. Ida har også blitt markedsført som et funn «som vil forandre alt» – et fossil som gjør at vi må skrive om menneskets evolusjonshistorie. Universitetet i Oslo skriver på sin hjemmeside at «Missing link er funnet», Forskningsrådet melder om «Fossilet som viser hvem vi er», og Kunnskapsdepartementet om «et fossil som kan bli helt avgjørende for hele vår evolusjonslære».

Mye positivt. Det er veldig mye positivt å si om Ida. Først og fremst er det et helt unikt primatfossil fordi det er så komplett og samtidig så gammelt. Jørn Hurum har utvist meget godt skjønn da han sikret dette fantastiske fossilet for vitenskapen – og til Universitetet i Oslo. Hurums entusiasme og talent for formidling er eksemplarisk. Spektakulære funn som Ida og «Predator X» viser at han er en mann «for de store anledninger». All ære til ham for å få filmselskaper, TV og aviser verden over til å fatte interesse for forskning. Som formidler er Hurum en prisbelønt mester, og med Ida har han og hans team virkelig en historie å fortelle. Ingen bør være i tvil om at Hurums engasjerte formidling av fossilfunn skaper interesse for vitenskap generelt, og for evolusjon og paleontologi. Denne innsatsen er det bare å ta av seg hatten for – vitenskapen trenger formidlere som Hurum!

Møtt med kritikk. Men dessverre har budskapet vi har fått presentert gjennom TV, aviser og Internett om Ida gått langt utover det forskningen gir grunnlag for. Internasjonalt har derfor formidlingen av Ida-funnet blitt møtt med kritikk. Kritikken fra fremstående internasjonale eksperter i paleontologi går på at fossilet er fremstilt som mye mer banebrytende enn det faktisk er, og at formidlingen derfor bryter med grunnleggende forskningsetikker.

Slik kritikk er gjennomgangstonen i viktige forskningstidsskrifter som *Science*, *Nature* og *New Scientist*. Dette er en kritikk som Hurum bør ta på alvor og ikke avfeie som forventet smålighet – det er ikke smålighet, men har med faglig redelighet å gjøre. I motsetning til denne internasjonale



Kronikkforfatterne skriver at fossilet Ida er blitt tillagt overdreven betydning under lanseringen av funnet.

FOTO: INGAR STORFJELL

nale kritikken har norske medier i stor grad fremstilt Ida-fossilet som en fantastisk triumf for vitenskapen. En mer nøktern vurdering er at funnet, og forskningsarbeidet knyttet til det, er solid og viktig vitenskap som først og fremst kaster lys over tidlige primaters anatomi. Men revolusjonerende er det ikke: Lærebøkene trenger ikke omskrivning på noe vesentlig punkt.

Villedende. Å omtale Ida som «missing link», slik Hurum har gjort, er villedende, ikke veiledende, for det brede publikum. Evolusjonsbiologene har strevet i over 100 år med å få bukt med vrangforestillingen om at vi mangler bestemte mellomledd. Det gjør vi ikke – tvert imot har man funnet veldig mange, og finner stadig flere. Begrepet oppsto på 1800-tallet da det ble hevdet at vitenskapen manglet mellomledd mellom mennesker og andre organismer. I dag er menneskets slektskap med andre dyr solid dokumentert med fossiler og ikke minst moderne DNA-analyser. Begrepet «missing link» er meningsløst i moderne evolusjonsbiologi.

Kreasjonistiske nettsteder har begjærlig fanget opp at bruken av uttrykket «missing link» indikerer at vi hittil har manglet et slikt mellomledd: «The claim that Darwinius could finally confirm Charles Darwin's theory of evolution, tacitly admits that it has not yet been confirmed. (Påstanden om at Darwinius kan endelig bekrefte Charles Darwins utviklingsteori, innrømmer stilltiende at den hittil ikke har vært bekreftet)» (creation.com). Hvis Ida ved nærmere studium skulle vise seg ikke å være på apegrener av primatenes evolusjon, slik Hurum (men ikke den vi-

tenskapelige artikkelen om Ida) hevder, men snarere på lemurgrenen (slik de fleste internasjonale eksperter mener), kan det feste seg et feilaktig inntrykk av at vitenskapen fortsatt mangler et viktig mellomledd.

Historien endres ikke. At fossilet «vil forandre alt» og «revolusjonere vår forståelse av menneskets evolusjon» er heller ikke korrekt. Det er ingenting avgjørende i evolusjonshistorien som endres av dette fossilet. Den vitenskapelige artikkelen til Hurum og medarbeidere (Franzen et al.; PLoS One 2009) inneholder ingen slike epokegjørende påstander. Her beskrives Ida som en adapid, en primatgruppe som etablert forskning plasserer nærmere lemurer og andre halvaper enn de ekte ape-

Hurum og medarbeidere foreslår riktignok at adapidene kanskje står nærmere de ekte ape enn tidligere forskning har ment, men er tydelige på at Ida ikke tillater bastante konklusjoner: «We do not interpret Darwinius as antropoid, but the adapoid primates it represents deserve more careful comparison with higher primates than they have received in the past». («Vi tolker ikke Darwinius som en antropoid, men de adapoid primatene den representerer fortjener en grundigere sammenligning med høyere primater enn de har fått tidligere.») På denne bakgrunnen er det misvisende når Hurum i media slår fast at «dette er en ekte ape» og at «hun er en skikkelig formor for oss og alle andre aper».

Kjøreregulering. I vitenskapelig formidling, enten det er til forskere eller til folk flest, er det en grunnleggende kjøreregulering å ikke påstå mer enn man har dekning for. Dette kan virke kjedelig, men slik nøkternhet er fundamental i å gjøre vitenskap til noe mer enn hverdagslig synsing.

Debatten om slektskapsforholdene hos tidlige primater er interessant, men vil uansett konklusjon ikke vesentlig endre vår forståelse av menneskets opphav. Etersom alle dyr og andre organismer har samme ur-stammor, er alt nålevende liv i slekt, og mennesket har felles stammødre med alle andre organismer en eller annen gang mellom livets opprinnelse for nesten fire milliarder år siden og i dag. Da blir det villedende å hevde, slik det gjøres på nettstedet «The Link», at Ida «is a link to our earliest origins like no other» («er en link til vår tidligste opprinnelse som ingen andre»).

Tillit. Fremragende forskningsformidling skal fortelle på en entusiastisk måte hva man har funnet og hva funnet med rimelig sikkerhet kan si oss. Det må være samsvar mellom forskning og formidling. På en slik bakgrunn blir det misvisende å lansere Ida som «en av vitenskapens viktigste oppdagelser noensinne». Lanseringen av Ida gir grunn til å spørre om det er nødvendig å overdrive for at forskning skal få gjennomslag i media. I så fall har vitenskapen et alvorlig problem, for oversalg er grunnleggende i strid med vitenskapens ideer og etikk. Også som formidlere lever vi forskere av vår troverdighet: Folk flest må ha tillit til de påstander som forskerne formidler. Denne tilliten må vi ikke misbruke.

Ida-fossilet er storslagent nok i seg selv.

Vi trenger et forlik om forskning

I norsk politikk er det en god tradisjon for at partiene samler seg i brede forlik i saker der langsiktighet og forutsigbarhet er avgjørende. Forskning og høyere utdanning er i sin natur svært langsiktig. Å bygge opp et forskningsmiljø tar mange år, og man kan ikke innføre nye forskningspolitiske mål hvert fjerde år.

Studenter er fremtidens forskere, i tillegg til at utdanningskvaliteten vår er helt avhengig av gode forskere. Derfor er en klar forpliktelse til å satse på forskning fra et bredt stortingsflertall svært viktig for oss. Jeg vil derfor utfordre alle partiene på Stortinget til å inngå et forskningsforlik.

Hovedkritikken mot forskningsmeldingen har vært at den ikke er forpliktende nok på fremtidig opptrapping av forskningsinnsatsen. Tora Aasland har imidlertid sagt at Regjeringens intensjon er en ambisiøs satsing på forskning de kommende årene, selv om det ikke er tallfestet i meldingen.

Jeg håper derfor at både posisjon og opposisjon kan samle seg om en ambisiøs og konkret opptrappingsplan for forskningen de kommende årene. Den forutsigbarheten tror jeg vi alle er tjent med.

ØISTEIN Ø. SVELLE

leder, Studentenes Landsforbund

Fremskrittspartiet sikrer landbruket

Bonde Jens-Olav Løvlid fra Balsfjord hevder at det ikke vil være liv laga for landbruket og foredlingsindustrien hvis Frp får styre landbrukspolitikken. Samtidig hevder han at Regjeringen løper fra sine løfter fra Soria Moria om landbruket. Løvlid har helt rett i at Regjeringen ikke følger opp sine løfter og den bør derfor få avløsning.

Han tar imidlertid feil om Frp. Med Frp i landbruksdepartementet vil det bli ført en offensiv landbrukspolitikk som vil gi bonden full råderett over egen eiendom og økte inntektsmuligheter. Dette vil gjøre næringen attraktiv for unge og flinke folk. Foredlingsindustrien vil få en aktiv industripolitikk som vil sikre at vi fortsatt kan ha industribedrifter her i landet og slik at den kan konkurrere mot økende import.

Løvlid og andre bønder som er misfornøyde med den rød-grønne regjeringens landbrukspolitikk må nå stemme Frp slik at den negative trenden i næringen kan stanses og nytt fremtidshåp kan sås i en næring som har store muligheter fremover.

HANS FRODE ASMYHR

landbrukspolitisk talsmann, Frp

«Det er ingenting avgjørende i evolusjonshistorien som endres av dette fossilet»

Debatt nett

Er det nødvendig å overdrive for at forskning skal få gjennomslag i mediene? spør kronikkforfatterne.

Delta i debatten på ap.no/meninger

Si ;D

Debatt Si ;D

Hvordan kan vi løse noen av de største problemene verden sliter med når ingen vil innse at hovedproblemet er overbefolkning?
Kultur side 20